3e JAARGANG No. 3 15 HERFSTMAAND 1938

ONTWAKEND VOLK

MAANDBLAD TOT VORMING VAN DEN NEDERLANDSCHEN GEEST

OPSTELRAAD: MALIEBAAN 35, UTRECHT

UITGAVE: NENASU — POSTBUS 2 — LEIDEN

INSCHRIJFGELD: f 1.50 PER JAAR (f 0.75 PER HALF JAAR)

POSTREKENING 207915 (TEN NAME VAN „VOLK EN VADERLAND”)

Het vrije land

Het morgenrood zal eens gaan gloren,
Aan d' horizon van 't Dietsche Land
Ziet, dan, dat 't Vaderland niet is verloren
Doch onttrokken, aan de vreemde hand.

'n Gebed tot God, een danklied stijgt naar boven,
Eén Volk, weleer verdeeld, nu binnen ééne grens,
Brengt Hem nu dank en zal Hem immer loven
Hij hoed' ons land, zoo zij ons een'ge wensch.

De Volkschen zullen trouw getuigen,
Wat hen zoo moedig kampen deed,
Hen nimmer voor het juk deed buigen
Doch paraat liet zijn, ten strijd gereed.

Het grootsche lied vaart uit de monden
Van 't groote Volk, uit 't land der zee,
Een ieder zingt in deze stonde,
't Aloud Wilhelmus, dankbaar mee.

Zoo zal de dageraad eens breken,
Dwars over een ruwe woestenij,
Maar dwars dan ook door vreemde streken,
En licht het Dietschland Vrij!

GERARD VAN YPER.

(Overgenomen uit „De Blauwvoet”, nummer 7, jaargang 18.)

Het geweten der natie

Het geweten dwingt den mensch te doen wat goed is en te laten wat kwaad is.

Het inzicht alleen, dat iets goed is of kwaad, is niet genoeg. Men kan zien wat goed is, zonder zich gedrongen te voelen dat goede te doen. Naast het inzicht in wat goed en kwaad is, moet er dus een kracht in ons werken, die ons dwingt het goede te doen en het slechte te laten.

Die kracht noemen wij ons geweten.

Die kracht werkt bij een goed harmonisch ontwikkeld mensch als automatisch, zonder veel beweging, zonder strijd, en snel.

Zoo'n gelukkig, begenadigd mensch heeft geen of weinig gewetensstrijd; zijn geweten behoeft geen strijd te voeren.

Hoeveel moeilijker hebben het de niet harmonisch ontwikkelden, de verbrokkelden, de in zich zelf tegenstrijdige naturen. Zij kunnen door een verbitterden innerlijken strijd zelfs tot waanzin vervallen. Hoe moeilijk die waanzin vaak is te genezen, ieder weet het, of heeft er van gehoord. Maar Goddank! Zelfs de waanzin kan genezen; ook volkomen genezing is mogelijk.

Op innerlijke harmonie, zonder innerlijke verdeeldheid en vijandschap der deelen onderling komt het aan.

We noemen iemand lichamelijk gezond als de organen en deelen van ons lichaam in harmonie zijn met elkaar en tezamen harmonisch hun taak verrichten.

Is er harmonie tusschen de deelen en werkzaamheden van den geest, dan is de mensch geestelijk gezond.

Leeft hij in harmonie met zijn omgeving en de maatschappij, dan is hij maatschappelijk gezond.

Weet hij zich in harmonie met het Al, dan heeft hij zielerust.

Een zelfzuchtig mensch kan dus wel lichamelijk en geestelijk gezond zijn, maar kan op den duur niet maatschappelijk gezond blijven, omdat er op den duur geen harmonie kan bestaan tusschen zelfzucht en algemeen belang. Bij heel een-

voudige maatschappelijke levensvoorwaarden, bij een kleinen, primitief levenden nomadenstam b.v. kan het eigenbelang nog als regel samenvallen met het algemeen belang, zoodat iemand daar de stelling zou kunnen verdedigen: „algemeen belang is van zelf eigenbelang en omgekeerd". Daar kan ieder de bedreiging van den stam nog beleven als een bedreiging van eigen leven en van eigen have en goed. Maar in onze maatschappij is dat verband niet meer in elk geval afzonderlijk duidelijk.

Bij het steeds ingewikkelder worden der maatschappelijke verhoudingen komt er onvermijdelijk een oogenblik, waarop het verstand alleen geen uitsluitsel meer kan geven, waar het eigenbelang nog samenvalt met het algemeen belang en waar het algemeen belang geschaad kan worden, zonder dat men zelf ook schade lijdt.

Dan zoekt en vindt de zelfzucht wegen, die misleidend zijn. Dan komen de drogredeneeringen, de wettische [1]) letterzifterijen en spitsvondigheden, de advocaten van niet al te kwade zaken en ten slotte ook de advocaten van kwade zaken. Er is geen enkele reden meer om niet zelfzuchtig te zijn.... tenzij het geweten een halt toeroept aan de vereering der individueele vrijheid.

Zonder innerlijke harmonie en zonder zich één te voelen met het geheel, faalt het geweten.

Ook een samenleving in haar geheel kan een geweten bezitten of een instantie, die daarmee te vergelijken is, mits die samenleving een organische eenheid vormt.

Hoe kan een liberalistische Staat, met als leidend beginsel „ieder voor zich en God voor ons allen", die uit elkaar bestrijdende partijen en individuen bestaat, een geweten hebben, dat zich kan doen gelden? Een goed liberaal kan slechts lachen bij de voorstelling: het geweten der natie. En wij kunnen hem slechts toeroepen: „Lach niet, ongelukkige!"

Alleen een eensgezind volk, dat zich één voelt in het goede èn in het kwade, kan iets hebben, dat te vergelijken is met het geweten.

Wij nationaal-socialisten willen zoo'n eensgezind volk.

Daarom heeft onze Leider verkondigd: „Weg met alle partijen. Eén voor allen en allen voor één".

Lang zal het nog duren, voordat die eenheid weer hersteld is na eeuwen van stelselmatige verbrokkeling en van oplossing

---

[1]) wettisch = stipt naar de letter der wet. (Noot v. d. Opstelraad.)

der volksche waarden. Geleidelijk moet het weer groeien om een vaste kern van eensgezinde kameraden en volksgenooten, het eensgezinde Nederlandsche volk, het Dietsche volk.

Dan zal het volksgeweten weer krachtiger en luider spreken dan nu mogelijk is bij een verbrokkeld volk.

Tot zoo lang moet de N.S.B. die roeping, die taak vervullen, het geweten te vormen der natie.

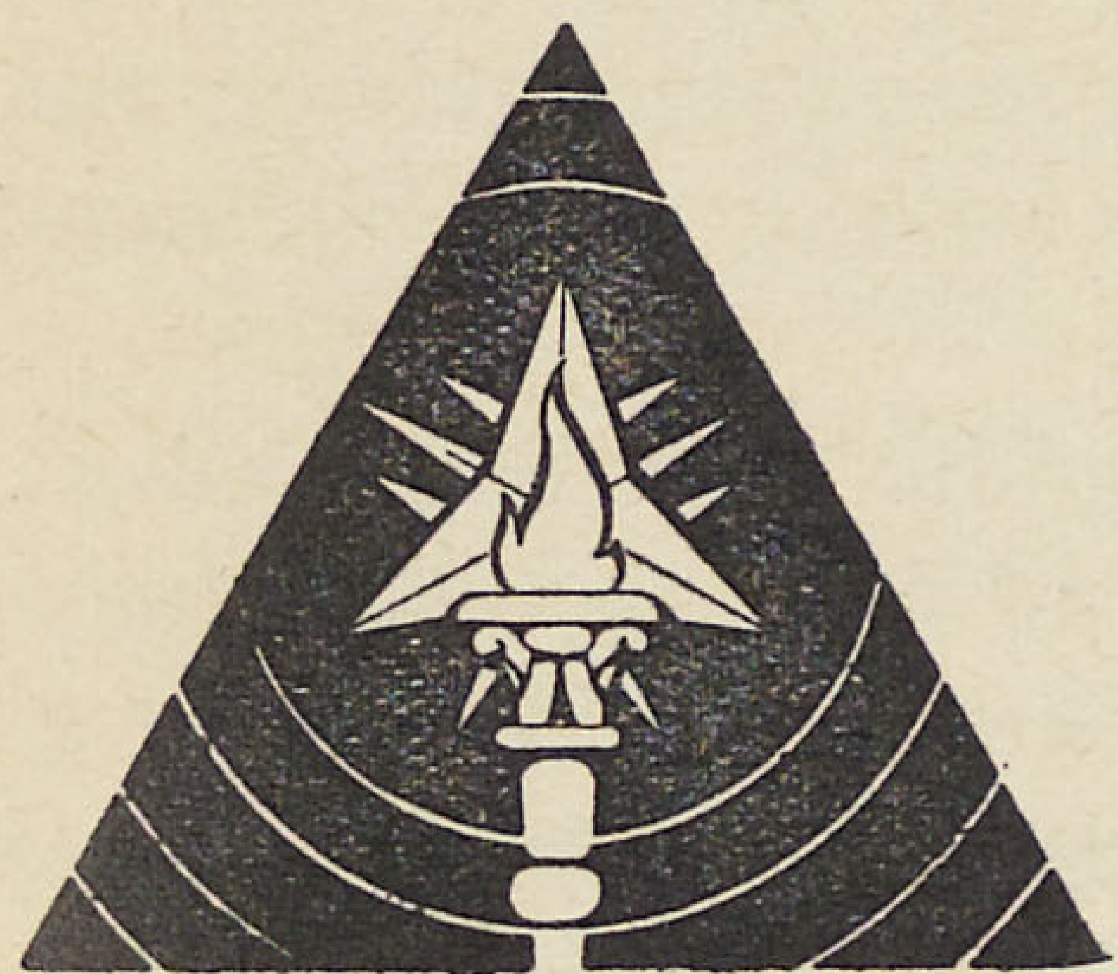
Daarvoor moet elke N.S.B.-er zich beijveren het nationaal-socialisme niet alleen grondig te kennen, hij moet het beleven, hij moet er één mee worden.

De N.S.B.-er, die in de roeping van het Nationaal-Socialisme gelooft, die in zijn eigen roeping durft gelooven, durft daarom ook nu reeds te zeggen:

De N.S.B. **is** het geweten der natie.

v. H.

De „Wereldstaat"

Het individualisme legt zoowel in de maatschappij als in het volk het zwaartepunt bij den enkeling. Ieder mensch is geestelijk vrij, is zich zelf geestelijk genoeg. De menschen zijn als een hoop steenen zonder innerlijk verband. Men kan ze op de een of andere wijze op een hoop gooien, het blijven dezelfde steenen en niets meer dan deze steenen. Zoo opgevat kan men het volk ook slechts zien als een optelling van alle enkelingen, tot dat volk behoorende. En zoo ontleent dan een volk zijn waarde aan de optelling van de waarden der enkelingen.

Principieel is de mensch oppermachtig, absoluut. Alleen uit praktische overwegingen dient hij zich te beperken. Immers, wat zou er van een volk terecht komen, indien ieder maar kon doen, wat hij wilde? Wat zou er van de menschheid terecht komen, indien er geen staten waren, die in het belang van een grooten troep menschen maatregelen konden nemen, zelfs tegen het belang van den enkeling in? Zoo zijn er staten met een regeering en met rechtsbevoegdheid. Zoo zijn er wetten, die de menschen beperken in hun vrijheid. Zoo kan het zelfs in tijden van nood noodzakelijk zijn de beperkingsmaatregelen uit te breiden. Maar dit doet aan het principe niets af. De enkeling kan dan ook dergelijke maatregelen slechts voelen als een inbreuk op zijn vrijheid, die hij van nature bezit, zij het dan ook, dat de goede elementen die inbreuk noodzakelijk achten.

Zoo is het strafrecht noodig om de wetten te kunnen handhaven, maar het is van zeer groot belang, dat uitvoerige maatregelen worden genomen om de menschen te beschermen, indien zij door de Justitie in den kraag worden genomen. Er zal dus in het strafproces vooral gelet worden op de rechten van hen, die van strafbare feiten verdacht worden....

Op economisch en sociaal terrein heerscht evenzeer vrijheid. Ook de arbeider is vrij. Hij kan diensten aanbieden tegen het loon, dat hij zelf wil. De werkgevers kunnen het loon betalen, dat zij zelf willen. De wet van vraag en aanbod zal dan auto-

matisch zorgen, dat een dusdanig loon tot stand komt, dat alle arbeiders in het arbeidsproces worden opgenomen. Dat er nu ongelukkigerwijs zooveel werkloozen zijn, ligt niet aan de vrijheidsgedachte, maar aan het buitenland.

Ieder moet vrij zijn een winkel te stichten, of men verstand van het vak heeft of niet, of men anderen dood concurreert of niet. Een fabrikant zal volkomen de bevoegdheid hebben zijn fabriek te sluiten, indien hij dat in zijn belang acht. Niemand heeft het recht hem dat te beletten.

Politiek gezien is iedere enkeling gelijk aan den andere. Ieder moet dan ook stemrecht hebben, of men nu gek of psychopaat is. Mits men maar niet onder curateele is gesteld of rechtens van zijn vrijheid is beroofd. Het liberalisme, bang voor de zeteltjes en de macht, wilde deze consequentie niet trekken. Maar de meer consequente individualisten wisten onder het mom der democratie ook hierin te slagen.

Het is ook deze individualistische levensbeschouwing, die heeft geleid tot het kapitalistische stelsel met als reactie het marxisme, klassenstrijd en klassenwaan. Het is daardoor, dat onze staat geworden is een partijenstaat met parlementaire democratie (hetgeen beteekent regeering van het volk; de grofste leugen van het heden). Zoo is het mogelijk geworden, dat de massa niet meer begrijpt, wat een volk is, dat zij de natie en het nationale verwerpt, dat het met ons volk zoo nauw verbonden is, dat zij de natie en het nationale verwerpt, dat het met ons volk zoo nauw verbonden Oranjehuis werd verguisd. Zoo ook is het mogelijk, dat volksche kunst niet meer bestaat, dat de volksche gedachte voor volksondermijnende krachten in de pers, in de letterkunde, tooneel en bioscoop wordt vernietigd.

Welk een dwaasheid is het om bij de staatsgrenzen te blijven stilstaan! Niet alleen alle menschen in den staat zijn gelijk, neen alle menschen op aarde zijn gelijk. Het ideaal is de staatlooze maatschappij in den geest van Marx. Niet voor het volk, maar voor een ideale menschenmaatschappij moet men strijden, zooals wij dat in de Bellamy-beweging zien. Waarlijk consequent voeren liberalisme en marxisme, als stammende op het individualisme, naar het communisme.

In grooten ernst hield reeds in 1890 een rechtshoogleeraar, Prof. Mr. H. J. Hamaker, voor de Algemeene Vergadering van het Provinciaal Utrechtsch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen een rede over de organisatie der Menschheid, waarin hij onder meer het volgende verkondigde:

„Wie thans het organisme der menschheid beschrijven wil, moet haar voorstellen niet als eene groep, eene vereeniging, van afzonderlijke en zelfstandige samenlevingen, maar als eene maatschappij, die zich over de gansche aarde uitstrekt. De menschheid bestaat niet uit volken of staten, die weer door menschen gevormd worden, maar uit de menschen zelve. Tusschen deze en de menschheid staat niet iets anders in. Het Christelijk ideaal: alle menschen broeders, is waarheid. Wij zijn niet Nederlanders, Franschen of Engelschen en daarom menschen, maar in de eerste plaats onmiddellijk menschen: dat we tevens Nederlanders, Franschen of Engelschen zijn, is iets bijzonders en toevalligs en heeft op onze waarde, op ons lot, op onze rechten en verplichtingen, vergelijkenderwijs gesproken, slechts onbeduidenden invloed.

Zeer zeker, wij kunnen de menschen onderscheiden naar de taal, die zij spreken, en naar andere geestelijke eigenschappen; wij kunnen ze verdeelen naar lichamelijke hoedanigheden van kleur en andere; wij kunnen lijnen trekken op de kaart en de menschen van deze zijde in de gedachte scheiden van die aan gene zijde. Doch we moeten het niet vergeten, al deze groepeeringen zijn òns werk. Zij zijn niet het constateeren van in werkelijkheid aanwezige, gescheiden groepen van menschen, van op zich zelf staande vereenigingen, elke haar eigen leven voerende, maar bestaan slechts in onzen geest, die ze tot stand bracht door het opmerken van punten van overeenkomst en van verschil. Het zijn gelijke groepeeringen van gelijken aard als die, waardoor we de menschen onderscheiden naar den godsdienst, dien zij belijden, naar hunne adellijke of burgerlijke geboorte, naar hun beroep of bedrijf.

Het verkeer, d.w.z. datgene dat de menschen tot één lichaam samenvoegt, het cement der maatschappij, stoort zich aan die verschilpunten niet. Het overschrijdt de grenzen, niet alleen de kunstmatige, die slechts op de kaart getrokken worden, maar ook de natuurlijke, al bestaan ze in hemelhooge bergen of zeeën, duizenden mijlen breed. Het is als een golfstroom, die de gansche aarde rondgaat om in zich zelf weder te keeren, of als een netwerk, dat de gansche wereld omspant".

Hamaker bespreekt ten slotte nog de vraag, of we nu ook den wereldstaat zullen krijgen. Noodig acht hij dat niet. Het kan nog wel blijven, zooals het nu is: een wereldmaatschappij, bestuurd uit een betrekkelijk groot aantal punten, door regeeringen die hoe langer hoe meer de eenheid der menschheid beseffen en daarom steeds geneigder zich toonen samen te werken tot bevordering der algemeen menschelijke belangen:

> „Aan den anderen kant erken ik, dat het toch wellicht ten slotte tot de instelling van eene centrale wereldregeering komen zal. Indien het aantal door onderlinge samenwerking te behartigen algemeene belangen zal zijn toegenomen in eene mate, die wij thans niet voorzien kunnen, zal het misschien wenschelijk blijken de uitvoering der gezamenlijk beraamde maatregelen op te dragen aan een enkel centraal lichaam, en dit, anders dan thans geschiedt met de voor post, telegrafie en andere onderwerpen te Bern reeds bestaande internationale bureaux, te voorzien van eigen geld- en machtmiddelen en te bekleeden met de bevoegdheid tegen de overtreders der wereldwetten met dwangmaatregelen op te treden. Allicht zal men dan nog een stap verder gaan en een vertegenwoordigend lichaam in het leven roepen, niet gelijk de congressen van nu, samengesteld uit afgezanten van de verschillende regeeringen, maar door de wereldkiezers direct bijeengebracht. En is het zoover, dan is er de wereldstaat".

Tegenover de hedendaagsche zgn. democraten, die spreken van organisch volk, van nationale gevoelens en liefde voor het huis van Oranje, van import en volksverraders, doet deze redevoering door haar openhartigheid weldadig aan. En het valt waarlijk niet te verwonderen, dat onze meest liberale en vrijzinnig-democratische juridische professoren van latere jaren zich door collega Hamaker lichtelijk gecompromitteerd voelden. Veel aanhang heeft hij niet gevonden. Daarvoor was hij te openhartig. En het zou dan ook niet noodig geweest zijn juist hem aan te halen, ware het niet, dat zijn naam kort geleden weer is genoemd. De Afdeeling Letterkunde der Koninklijke Akademie van Wetenschappen laat op dit oogenblik door, naar wij mogen aannemen, de meest gezaghebbende juristen de Geschiedenis der Nederlandsche Rechtswetenschap schrijven. Een van hen heeft de geschiedenis van het Internationaal Privaatrecht tot 1880 geschreven en het is merkwaardig, dat deze

Prof. Mr. R. D. Kollewijn zich aan het slot als volgt uitlaat: „Huber en Jan Voet stonden voor onze wetenschap aan het **einde** van een bloeitijdperk. Asser, Hamaker en Jitta markeren daarentegen een **nieuwe** tijd. Onze hedendaagse wetenschap neemt met hen een aanvang."

Behoeven wij ons thans nog af te vragen, of de Nederlandsche rechtswetenschap nog steeds beheerscht wordt door den individualistischen geest van de Fransche revolutie?

F.

HOUSTON STEWART CHAMBERLAIN

III - Wie was hij?

Wanneer men van een onzer groote geesten eens iets wil weten, pleegt men eerst een beknopte levensbeschrijving ter hand te nemen en dan een of ander „hoofdwerk"; maar zij, die het voorrecht hadden de werken van Chamberlain te lezen, telkens bij het verschijnen, zij wisten niet veel van dezen man, die „van jongsaf eenzaamheid zocht".

Hoe zag hij er wel uit; waar kwam hij vandaan; hoe kwam het, dat deze Engelschman „het zuiverste en sprankelendste Duitsch schreef" (Von Uexküll)? Toen een jeugdig „bewonderaar" hem in 1914 om een portret vroeg, kreeg hij ten antwoord: „Houston Stewart Chamberlain laat u met vriendelijken dank berichten, dat de binnenkort te verwachten Engelsche uitgave van zijn „Kant" een portret van hem (tegen zijn wil) zal bevatten; verder bestaat er geen enkel".

De jonge man moest nog vier jaar wachten: toen gaf de Indoloog L. van Schroeder, zijn leermeester en vriend, een korte levensbeschrijving uit met enkele portretten. Bracht ons dat veel verder, deed het ons zijn werken beter begrijpen? Al heel weinig, hoe dankbaar wij er reeds mee waren. Voorin stond een weergave van een portretschets van den bekenden schilder Lenbach. Zag hij er zóó uit? Zij die hem uit zijn werken kenden en dit portret bekeken, zullen getwijfeld hebben. Dat was niet de man die „van jongsaf de eenzaamheid zocht", dat was een zelfbewuste „beroemdheid", dat was.... neen, dat was Chamberlain niet, gelukkig niet!

Hoe zag hij er dan uit? Het maandblad „Deutschlands Erneuerung" heeft in een bijlage (1927, afl. 3) een zestal goede portretten afgedrukt, die ons een indruk geven, welke niet stoort. Meer kan ook daarvan niet gezegd worden. Een beeltenis, zooals wij die zouden willen bezitten, had alleen een groot kunstenaar kunnen scheppen; nu moeten wij het zonder doen.

Maar dan een levensbeschrijving. Behalve het reeds genoemde werkje, zijn er nog enkele meer. Wie echter een indruk van Chamberlain wil krijgen, wie een antwoord zoekt op de vraag: Wie was hij?, die neme een ander boek ter hand: Lebenswege meines Denkens, van hem zelf, hoewel dit geen levensbeschrijving in den gewonen zin des woords is. De inleiding begint met deze woorden: „Nooit heb ik mij voorgenomen, mijn leven tot het onderwerp van een publicatie te maken; ook nu niet". Nooit had hij gedacht als schrijver op den voorgrond te zullen treden. „Eerst op mijn 37ste jaar greep mij de schrijfdemon, die mij niet meer zou loslaten. Deze drang tot schrijven, dat is dus de drang tot het vormen naar den aard van een kunstwerk, in den vorm van een boek, van datgene, wat mijn innerlijk leven vervulde — een drang die ik daarom een demonische noem, daar hij datgene, wat binnen den beperkten kring van mijn bewuste willen valt, ver overtreft en dingen voortbrengt, die ik niet als mijn eigen herken — deze drang en wat hij voortbrengt, heb ik steeds als een afzonderlijk, op zich zelf staand verschijnsel in mijn persoonlijk bestaan gevoeld: het is als een soort dubbelganger, waarbij de twee wezens wel is waar in het levensmiddelpunt samenvallen, maar geenszins identiek zijn. — Ik mag bekennen, mijn leven is aan niemand bekend, ook niet aan mijzelf; het is Gods geheimenis en moet het blijven".

De lezer ziet uit deze woorden (uit de inleiding van de „Lebenswege") hoe Chamberlain zelf zijn werk als een kunstwerk opvat („Kunstgemässe Ausgestaltung in Buchform") — waarover wij in II even spraken — en ook, dat naar zijn eigen overtuiging, een levensbeschrijving van den éénen „dubbelganger" nog weinig zegt over den anderen, den kunstenaar.

Wie was hij? schreven wij hierboven en hij antwoordt zelf: het moet Gods geheimenis blijven.

Er zijn geheimenissen, die onzichtbaar worden, wanneer men ze wil blootleggen, maar die haar levenden invloed doen gelden, wanneer wij ze weten te naderen in volkomen onbevangenheid. In de „Aesthetische Erziehung" spreekt Schiller van „iemand, die de natuur met rustige, kuische en open zinnen nadert". Deze houding geeft volkomen weer de houding van Chamberlain als bioloog tegenover de natuur, ook tegenover het stuk „natuur" dat hij zelf is.

Zoo begrijpen wij, dat de geheimenis van dit leven wel niet voor ons „blootgelegd" kan worden, maar dat wij het kunnen „naderen", zooals de bioloog Chamberlain de natuur nadert; en

voorloopig kunnen wij dat nog nergens beter dan aan zijn eigen hand.

Wij waren van plan — en het staat al gedrukt aan het slot van het eerste stuk! — „iets over zijn leven te vertellen". Wij zien het zinlooze daarvan in en zullen dus niet een kort overzicht geven, doch slechts op één ding wijzen, zijn nationaliteit. Hoe kan „de ziener van het Nationaal-Socialisme" van nationaliteit verwisselen?

Geboren Engelschman, opgegroeid in een Fransch sprekende omgeving, schreef hij zijn proefschrift (over een biologisch onderwerp) in het Fransch, maar promoveerde niet. Reeds had de schrijfdemon hem gegrepen. Intusschen was Duitschland hem opengegaan door zijn dichters en zijn mannen van wetenschap, en met een onweerstaanbare kracht werd hij door deze voor hem nieuwe wereld aangetrokken. „Met groeiende verwondering werd hij er zich van bewust, dat hij hier — in Duitschland onder Duitschers — zijn waar, zijn geestelijk vaderland gevonden had — het land, waarmee hij zich eigen voelde met de innerlijkste kern van zijn wezen, zijn diepste zoeken en verlangen, wenschen en willen, ..." (L. von Schröder).

Hij dacht er echter niet over van nationaliteit te verwisselen, want hij wist, dat hij Engelschman was, niettegenstaande alles, en dat hij Duitschland dienen kon, ook zóó.

Toen kwam de oorlog van 1914. Met dat „partijdige enthousiasme", dat Goethe verlangd had, trad deze Engelschman voor Duitschland in de bres, met een felheid en onverschrokkenheid, die de wereld deed opzien. Toen deed hij den stap, dien hij anders nooit gedaan zou hebben, hij werd Duitscher van nationaliteit.

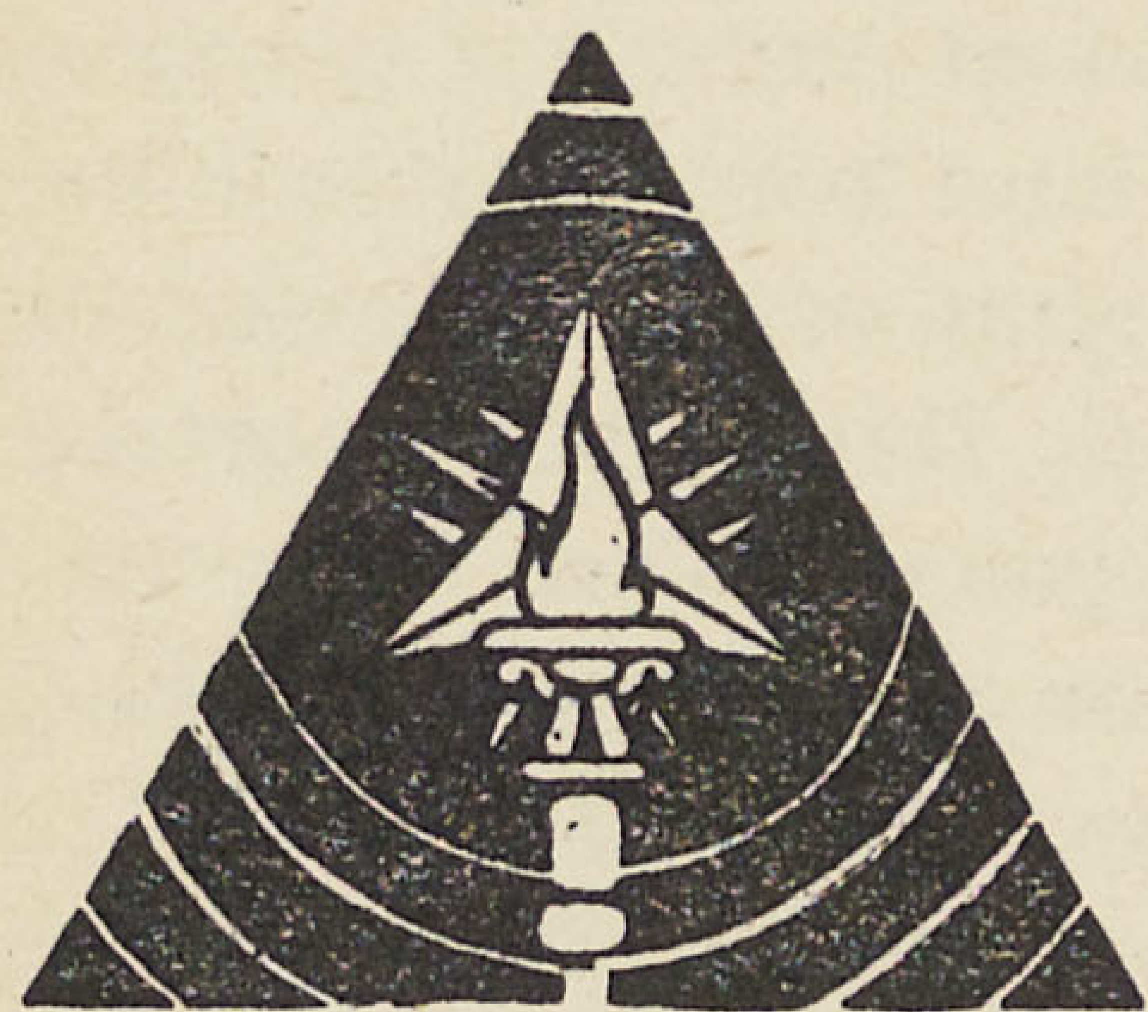
Was dat een handeling tegen het volk waar hij uit was voortgekomen? Neen! Maar boven zijn vaderland-door-geboorte stond hem ons ras en onze Germaansche kultuur en het was zijn vaste overtuiging, dat die oorlog in laatsten aanleg een strijd was tegen dat ras en die kultuur en dat **daarom** Duitschland streed vóór dat ras en vóór die kultuur, die nergens zich zoo bewust ontplooide als daar. En daarom koos hij partij, moest hij partij kiezen en trok hij de laatste gevolgtrekking: hij werd Duitscher.

Het Engelsche spreekwoord zegt: al doet mijn vaderland goed, al doet het slecht, tóch mijn vaderland. Maar al te vaak dient dit spreekwoord om licht over het slechte heen te stappen. Dat deed Chamberlain niet, evenmin als zijn oom Sir

Neville Chamberlain de veldmaarschalk dat gedaan had, die tijdens den Boerenoorlog een heftigen strijd gevoerd heeft tegen zijn regeering en legerleiding en tegen den „bloedhond Kitchener" en de door hem uitgevonden concentratiekampen. „Ik **haat** de wijze, waarop deze oorlog door Kitchener gevoerd wordt", schreef hij aan zijn neef. „Hoe zou deze edele man over het huidige Engeland geoordeeld hebben?", schreef deze in 1917. In dàt Engeland voor de toekomst van ons ras te werken, scheen hem onmogelijk; slechts Duitschland kon nog een keerpunt worden, dat was zijn vaste overtuiging. — Het zou anders komen dan hij gehoopt en gebeden had: Duitschland verloor den krijg en werd toch herboren; zijn geloof werd niet beschaamd en het was hem nog gegund den redder uit den nood te aanschouwen, vóór hij de oogen sloot.

N.

Geschiedenis

Het Hoofdbestuur van de Vereeniging voor Paedagogiek hier te lande had onlangs een Paaschbijeenkomst beraamd. Wegens gebrek aan belangstelling werd het plan opgegeven.

Dit feit wekt bevreemding, wijl het de behandeling betrof van een onderwerp: geschiedenis, waarvan men in onze tijd-kentering zou verwachten, dat het juist in het middelpunt van de belangstelling zou staan. Immers onder de leervakken, die volgens art. 2 van de van kracht zijnde L.O.-wet 1920 op de lagere school onderwezen worden, behoort in het bijzonder geschiedenis naar inhoud en strekking op een gebied, dat in onze dagen van herwording veel omstreden wordt. (De rooster van leervakken voor middelbaar en gymnasiaal onderwijs wijkt in de kern weinig af van het lijstje voor het L.O. Uitbreiding van den grondslag en een andere leerwijze veranderen niets wezenlijks aan het vraagstuk, welke plaats die geschiedenis als leerstof voor de school-in-het-algemeen inneemt.)

De vaderlandsche en algemeene geschiedenis behelst de kennis van wat geschied is en geschiedt met menschen en volken; en van de omstandigheden, waarin zij leven en geleefd hebben. Gebeurtenissen en toestanden bestaan natuurlijk niet op zichzelf, maar zijn verschijningsvormen van een geestelijke wereld, waarvan op het historische moment, dat wij beleven, de golven hoog opslaan. Met oerkracht breken zij zich baan door de doode korst van materialisme, die de eeuw van vrijhandel en grootbedrijf om de ziel gesmeed heeft. Moordende mededinging, de loopende band, de verschrikkingen van de machine wekken huiveringen op, als de menschenziel zelden gekend heeft en waartegen zij zich te weer gaat stellen. Geldschacheraars, baantjesjagers en mastklimmers worden verontrust als woekergedierte op een plant, die een frissche overgieting krijgt. Misverstane democratie en misverstaan inter-

nationalisme scheppen Procrustes-kwellingen [1]), die ten hemel schreien en de ziel verbasteren ten doode toe. Nu zoekt het eeuwige, bijna gedoofde vuur in verstikkingsnood een uitlaat: het rommelt in de zielesferen naar bevrijding uit de verkalking van harde logica om weer te mogen groeien en bloeien in ongedwongen levensblijheid en jonge ongeschonden kracht.

De geschiedenis weert zich als zelden tevoren — maar de belangstelling in onderwijskringen is te gering, dan dat men op een paar vacantiedagen in een mooie omgeving zou samenkomen om met elkaar deze vraag-van-den-dag onder de oogen te zien.

Van geen belang? Maar het gaat om het kind, om ons volk, het gaat om de ziel, want de geschiedenis, de vaderlandsche, de algemeene, de bijbelsche omvat het leven, zooals het zich uitte van de vroegste tijden tot nu, in zijn cultuur, in zijn strijd, in zijn opgang en zijn nedergang, in alles wat beteekenis en waarde geeft, ook aan het nu levende geslacht, dat er wijsheid en vreugde, waarschuwing en gerechten trots uit putten kan, en dat het tot wegwijzer kan gebruiken in de wanordelijke toestanden van nu. Als de storm veegt over de vaderlandsche velden, dan klemt zich de bewoner te vaster aan den bodem, die ook zijn voorgeslacht gevoed en gesteund heeft. Dan wil hij kracht en moed en troost zamelen uit de kennis van wat de voorgangers hebben doorgemaakt en overwonnen. Dan wil hij zelfvertrouwen puren uit de heldenlevens van groote vaderlanders, die hem voorgegaan zijn; dan wil hij de roeping van zijn volk uitgebeeld zien in tafereelen van het verleden om staande te kunnen blijven; dan wil bij de hand van God ontwaren in de lotgevallen van eigen en vreemd volk. Dan wil hij de vaderlandsche deugden van lichtende voorbeelden uit eigen land en uit den vreemde ingeprent zien aan zijn kinderen en kindskinderen, opdat ze verder gedragen worden door de eeuwen heen, in trouw en in waarachtigheid, in kracht en in heerlijkheid.

Geschiedenis zou van geen belang zijn?

Een twintig jaar geleden gingen onder de schoolmeesters stemmen op, die afschaffing van het geschiedenis-onderwijs voor stonden en ingang trachtten te doen vinden. Dat was de tijd, dat het humanisme nog onbetwist den mensch, het individu, in het midden van zijn denken en zorgen plaatste en des onderwijzers beschouwingen en gevoelens weinig dieper reikten dan

---

[1]) Procrustes: een roover uit de Grieksche godenleer, die gevangen reizigers martelde door ze op een bed uit te rekken. (Noot Opstelr. O.V.)

de oppervlakte. Men meende toen ook, dat neutraliteit op de openbare school voor 100 % mogelijk was. Wat als geschiedenis werd opgedischt, ging zich samentrekken om jaartallen en naakte feiten, waarmee het leervak weggleed uit zijn schoonen zin. Bij de staalhard oprukkende techniek raakte de ziel met haar diepe en wondere bewogenheden in een hoek geschoven; ruimde het veld voor den metalen klank van het intellect [1]). Wie tóch het mysterie op zich af voelde komen en er zich niet van afwenden kon, zocht het met nuchtere bewijsvoeringen en omlijnd te benaderen: met wijsbegeerte, met spiritisme, met occultisme, parapsychologie, theosophie, en hoe die -ismen, -logieën en -sophieën tegenwoordig verder heeten mogen. Deze ontwikkelingsgang duurt nog steeds voort.

Het heeft weinig te maken met religie, d.i. het openbarende gevoel van verbondenheid, de bewustwording van geheimzinnige banden, die den mensch binden aan een onbekende, maar machtig zich uitende tijd- en ruimtelooze alom-tegenwoordige kern, die in onze dagen weer duidelijker spreekt door de verstandelijke nuchterheid van onzen verwrongen geest heen. Weer grijpen wij terug naar den bodem van ons zieleleven, weer bloeien daar de oude onvergankelijke idealen op, weer rijzen daaruit op zangen van oude kracht en oude geestdrift. Weer krijgt de geschiedenis haar levenwekkende beteekenis voor ons volksbestaan — de èchte geschied-enis, d.i. de uitbeelding van den bloedwarmen strijd van een volk om leven en groei.

Deze heldhaftige strijd van de ziel tegen de haar belagende koude machten is een jaar of wat geleden ingezet in ons land, toen onze regeering voorging in afbraak van ons eigen duur verworven nationaal bezit; toen een minister huiverde bij de gedachte aan verzet tegen aanmatigende eischen van een buurstaat. Toen vlogen dappere zielen te wapen.

Nu, na jaren langen strijd, laten onze jeugdopvoeders een bijeenkomst in de kiem smoren door gebrek aan belangstelling in een leervak, dat ligt midden in de draaikolk van volksche beroering.

En inderdaad, in een partijenstaat is er geen plaats voor. Hoe willen de onderwijzers van een volk, dat nog onlangs getoond heeft voor 96 % afwijzend te staan tegenover een jonge eenheidsbeweging, hun liefdevolle aandacht wijden aan een vak, dat als geen ander dienstbaar te maken is aan:

---

[1]) Intellect = verstandelijk vermogen. (Noot Opstelr. O.V.)

1. versterking van het volksche gevoel van saamhoorigheid, dat partijen afwijst en eenheid zoekt. (Tot hoeveel kiezerslijsten had het Nederlandsche volk van acht millioen „zielen" het kort geleden ook alweer gebracht?).

2. zedenleer, o.a. door heldenverhalen van eigen en ander volk. (En denk dan aan het onmenschkundige gelijkmakingsstreven van de S.D.A.P.!).

3. vorming van goede staatsburgers. (Maakt de politieke versnippering van wat onze volksschool moest zijn, dat mogelijk?).

4. opleiding tot alle christelijke en maatschappelijke deugden: art. 42 der L.O. wet 1920. (En denk nu eens aan De Dageraad, die in onderwijzerskringen een grooten aanhang heeft — en aan de R.K.S.P., die het christelijk-kerkelijk gezag tot partijenpolitiek verlaagt — en aan de dappere ongehoorzaamheid aan den Staat, die tot in het hoogste regeeringscollege onder bescherming van de onschendbaarheid schaamteloos naar voren gebracht werd!).

5. ons geloof aan onze zending als zelfstandig volk hier op aarde, drager en volbrenger van Gods scheppingswil. (Denk nu aan het valsch-glinsterende internationalisme, dat onze cultuur verguist — en aan de dienstweigeraars, die in breede kringen aangemoedigd worden in hun klaplooperij — denk aan.... ja, wat niet al!)

Zoo wijkt onze bevreemding over het gebrek aan belangstelling van de zijde onzer volksopvoeders.

De geschiedenis zal eerst in het brandpunt van sterke opvoedkundige bemoeiingen staan, als de muffe hokjesgeest is weggevaagd; als we vrij staan onder Gods wijden hemel, naast en met elkaar, de minderen en de meerderen, en allen **rechtop.**

L.

Op! Volksgenooten!

Op! Volksgenooten!
Laat de tweedracht varen,
Waarmee partijstrijd splijt.
Op! Vaderlanders!
Snelt met onze scharen
Voor eenheid in den strijd.
Met Mussert door het bonzenfront
Van Moscoviet tot Vrijheidsbond!

Aan ons de straat!
De wil wordt daad,
Door d' N.S.B.
Hou zee!

Op! Volksgenooten!
Willem van Oranje
Gaf ons het toekomstplan.
Op! Vaderlanders!
Niet slechts vrij van Spanje:
Verdeelzucht in den ban!
De toekomst van ons wereldrijk
Gaat over het partijenlijk.
(Keervers)

Op! Volksgenooten!
Weg met werkeloosheid!
Z' is voor een volk de dood.
Op! Vaderlanders!
Slechts door noesten arbeid
Wordt Nederland weer groot.
Wie werken wil en werken kan
Heeft recht op werk, 't zij vrouw of man.
(Keervers)

Op! Volksgenooten!
Treed' in onze rijen,
Wie valsche rust veracht.
Op! Vaderlanders!
Fieren, franken, vrijen,
Strijdt mee voor Neerlands kracht!
Wij wijken nooit, wie ons kleineer',
Wij buigen slechts voor God, den Heer!
(Keervers)

OP! VOLKSGENOOTEN!

JAN DE GOOYER. W.P.A.FRANSE.

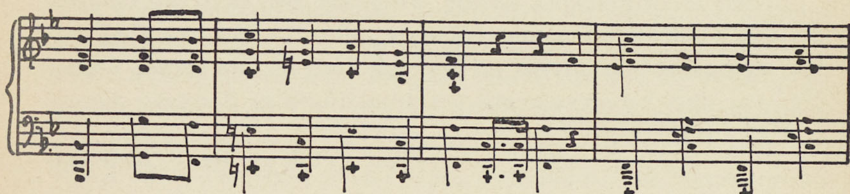
1. OP! VOLKSGENOOTEN! LAAT DE TWEEDRACHT VAREN, WAAR-

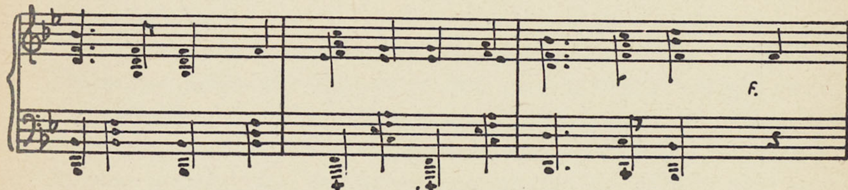
MEE PARTIJSTRIJD SPLIJT. OP! VADERLANDERS! SNELT MET ONZE

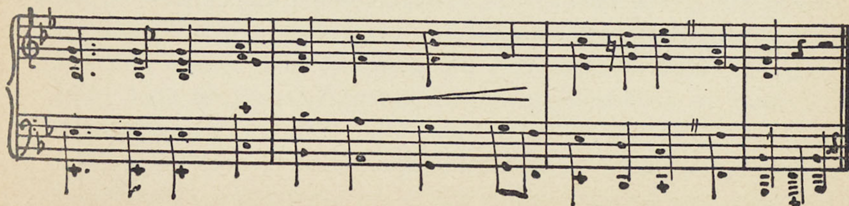
SCHAREN VOOR EENHEID IN DEN STRIJD. MET MUSSERT DOOR HET

BONZENFRONT VAN MOSCOVIET TOT VRIJHEIDSBOND! AAN

ONS DE STAAT! DE WIL WORDT DAAD DOOR D'N.S.B. HOU ZEE!

De Geuzenliederen in de Nederlanden

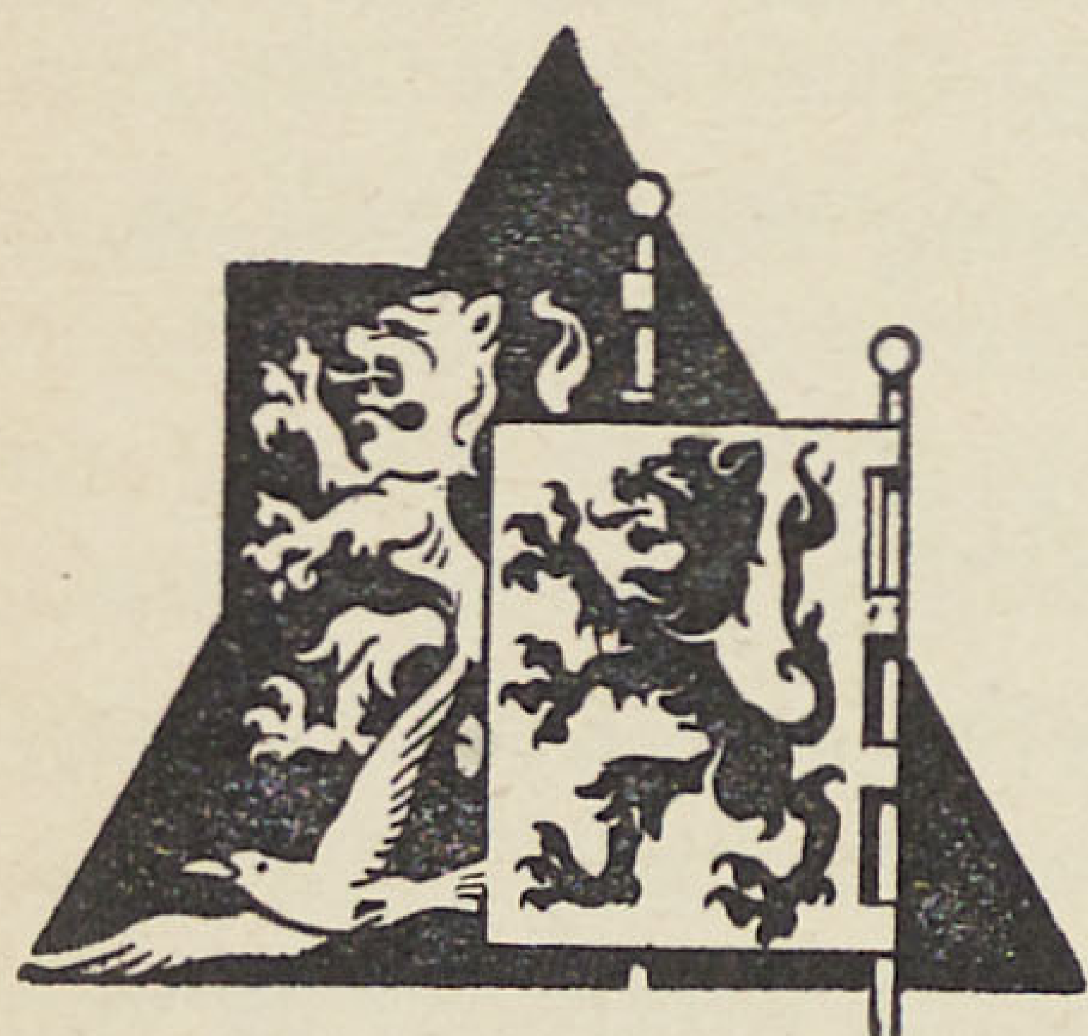
Het lied was steeds een onmisbaar strijdmiddel voor iedere revolutie. Het aaneensmeden der strijders tot een gesloten eenheid, de gemeenschappelijke uiting van de vurige revolutionnaire gevoelens, het aanwakkeren van hartstochten, het opgaan van den enkeling in de gemeenschap, dat alles wordt sterk bevorderd door het lied. In moeilijke, vertwijfelde situaties van den strijd, biedt het zingen van liederen opwekking en troost; na de bereikte zegepraal is het de uitdrukking van geweldige blijdschap en zelfbewuste bevestiging van eigen kracht.

In den tachtigjarigen oorlog werd het lied door de Geuzen als een scherp wapen tegen Spanje gebruikt. Het spotlied, het lied der geloofsbelijdenis en het strijdlied uit die tijden, geven ons een deel onvervalschte geschiedenis dier donkere dagen.

(Uit „Volk en Staat" 28-6-'38).

De Dietsche Landen

V.

De bodem van de Noordzee verhoogt van uit alle zijden naar de Doggersbank toe; deze bank draagt op verschillende plaatsen niet meer dan 10 m. water.

De as van de Noordzee wordt ingenomen door een opeenvolging van hooge gronden, een weinig ten W. van de 3 gr. O.L. gelegen. Zij heeten Norfolksche Banken, Doggersbank, groote Vischbank en dezer verlenging in de Noorweegsche zee ter hoogte van de Sjetlands. De diepte van het water, dat er overheen golft, stijgt van 10 m. op de Banken tot 150 m. in het Noordelijkste deel.

Het onderscheid tusschen de Midden- en de Noorweegsche Noordzee is enkel gesteund op de diepte. Beide zeeën vormen een natuurlijke eenheid: de eene zee is slechts de verlenging van de andere. De Dietsche Noordzee integendeel is een goed onderscheiden zee; ze eindigt op de lijn Cromer-Helder, de waterwijdte tusschen deze lijn en de andere van Flamborough Head tot Helgoland is een overgangsgebied, waar de werkingen der beide zeeën samenkomen, doch waar die van de Noordzee overheerscht.

Alvorens uit te weiden over de struktuur der Dietsche Noordzee laten wij hier eerst een uiteenzetting volgen over het isobathen- of dieptelijnenstelsel. Om zich rekenschap te kunnen geven van de bodemgesteldheid wordt er op zee voortdurend gepeild, d.i. de diepte opgenomen bij middel van een min of meer ingewikkeld peillood. Op voor de scheepvaart hoogst belangrijke plaatsen geschiedt dit regelmatig, ten einde de veranderingen na te gaan van de bodemhoogte en, zoo noodig, den koers af te bakenen. De Noordzee is volledig afgepeild, haar diepten zijn zoo nauwkeurig gekend als de hoogten te lande.

Wanneer men al de peilcijfers op de overeenkomstige plaats op de kaart aanteekent en al de gelijke cijfers door een lijn

verbindt, dan bekomt men een stel kronkelingen overeenstemmend met de bewegingen van de bodemverhevenheid. Omwille der duidelijkheid worden niet alle kronkellijnen behouden doch slechts deze van 5 tot 5 m., zoodat men b.v. heeft de isobathen van 5, 10, 15, 20 m. enz. Om een goed beeld van het bodemrelief te geven, is het niet noodig al de dieptelijnen te teekenen; het is voldoende er een geschikte keus onder te doen. Zoo behoudt men voor de Noordzee de isobathen van -200 m., -100 m., -90 m., -75 m., -50 m., -35 m., -20 m., -5 m.

Thans geven wij een nadere beschrijving van de Noordzee.

HET NAUW VAN KALES

Het belangrijkste deel van de Dietsche Noordzee is voorzeker de meest zuidelijke hoek, om de ruime afwisseling die hij aanbiedt in bodemverhevenheid en kustverschil, waardoor de voor de vormingsgeschiedenis van onze lage landen uiterst gewichtige waarnemingen mogelijk zijn. Waarnemingen zonder dewelke de aardrijkskundige geheelheid onzer landen op haar beurt niet te begrijpen is.

Wij hebben er te onderscheiden: het Nauw van Kales, de centrale rug der Falls, de Theemsbanken, de Vlaamsch-Zeeuwsche zandbanken, de Zeeuwsch-Hollandsche zeegaten of Tusschenwateren.

Het Nauw van Kales is in de breedte bepaald door de kusten die het insluiten. Deze zijn langs de Oostzijde het N. W. hoofd van den Artesischen heuvelrug, die in dezen hoek de natuurlijke grens van de Dietsche Landen uitmaakt. Twee landpunten steken in zee vooruit als wachters bij den ingang, het zijn: Witnesse (Cap Blanc nez) en Grisnesse (Cap Griz nez). Aan de overzijde vindt men dezelfde schikking terug doch in het groot en naar het Z. O. gekeerd. De twee eindpunten: Zuid-Voorland (South Foreland) en Dungenesse (Dungeness) sluiten een ingebogen kust af, met de overzethavens Dover en Folkestone, en waar evenmin als aan de Dietsche kust een zandgat ontbreekt: Sandgate bij Folkestone en Sandgate bij Kales.

Zeewaarts is het Nauw van Kales te begrenzen door de twee ingebeelde lijnen die loopen van Dungenesse naar Grisnesse en van Z.-Foreland naar Witnesse.

Het Nauw van Kales heeft aldus den vorm van een schuin trapezium, welks groote basis, de Engelsche Downs, vier maal zoo lang is als de kleine basis aan het zeeuiteinde van den Artesischen Heuvelrug.

Van de vier wachters bij den ingang zijn er drie, die als rotsige voorgebergten steil boven het strand opstijgen. Zuid-Foreland en Witnesse bestaan bijna geheel uit witte krijtrotsen met in hun bovenste 50 m. de donkergekleurde strepen van de veelvuldige dikke en dunne haast horizontaal loopende silexlagen.[1]) Van ver in zee doen zij zich aldus aan het oog voor.

Deze rotsmassa is te Witnesse niet zeer uitgebreid langs het strand. Deze integendeel waarvan Zuid-Foreland deel uitmaakt, loopt, als Dover Cliffs bekend, van Deal ten N. tot voorbij Dover ten Z. W. Hier vooral zijn de rotsen wit, want zij worden met geweld door zee en regen uitgevreten. Vooral is bekend, ten Z. van Dover, de Shakespeare Cliff, aldus genoemd omdat de groote Engelsche dramaturg[2]) er de treffendste akte uit „Koning Lear" laat afspelen.

De krijtrots waaruit de steilen te Witnesse en te Dover zijn samengesteld, behooren tot de Turoomsche krijtvorming. Zij rusten op een 100 m. dikke krijtachtige mergelrots van de Cenomaansche vorming, volstrekt ondoordringbaar door het water. Deze lagen strekken zich onder den zeebodem naar de overzijde uit en nog verder het land in. Het is in deze rotslaag dat van Zandgat tot de Shakespeare Cliff de ontworpen spoorwegtunnel zou geboord worden.

De derde wachter heet Grisnesse, naar de hoofdkleur der rotsmassa, bestaande uit veel ouder kalkgesteente, hetwelk ook aan de overzijde van het Nauw wordt aangetroffen. Echter niet aan de kust, maar verder in het Weald, het open heuvelig boschland: hier dus weer aan beide zijden dezelfde rotslagen.

De vierde wachter Dungenesse bestaat uit dezelfde onderaardsche lagen, doch zij zijn uitgevreten of geheel bedekt door jonge of niet al te oude zandlagen.

Het Nauw van Kales zelf is ontstaan als gevolg van een zeedoorbraak, die aardkundig recent heet te zijn (omstreeks 5000 vóór Christus). Dit blijkt het duidelijkst uit de overeenkomstige verhevenheid van het landoppervlak en het aardrijkskundig uitzicht dat aan weerszijden van de zeeëngte hetzelfde is: een sterk bewogen boschlandschap, waar de heuveltoppen op korten afstand van de kust de 100 m. spoedig overtreffen en niet ver van de zee tot ruim 200 m. klimmen. Ten N. daarvan laaggelegen landen; in de zee, in gestrekte lijn, een geul, links en rechts vele zandbanken. De aardkundige natuur van den bodem is ook dezelfde aan beide zijden. Bijna alles behoort tot het

---

[1]) Silex = vuursteen. (Noot v. d. Opstelraad.)
[2]) Dramaturg = treurspeldichter. (Noot v. d. Opstelraad.)

onder-, lager- of ouder-Krijt. De bodem heeft zich gevormd alsof er geen Nauw van Kales bestond: er was een doorloopende hoogtenreeks van diep in Engeland tot tegen Kamerijk. Deze rug scheidde twee gewesten van elkander, het zuidelijke Bekken van Parijs en het noordelijke der Noordzee, die zoo verschillend van elkander waren en bleven, dat de werkzaamheid van de natuurkrachten in elk van hen een geheel tegenovergestelden loop volgde. Dan kwam de tijd, waarop het Nauw van Kales doorbrak, nu langzaam en dan weer met versnelling — eerst langs de zijde, van Boonen, dan langs den kant van Dover, waar de afbraak heden nog zeer sterk is.

De wateren van den Atlantischen Oceaan, voortgestuwd doorheen het Nauw van Kales, vloeiden over den bodem van het Noordzeebekken — of dit droog was of door een eigen zee bedekt, doet niets ter zake. Zij ontmoetten er een bestaand grondrelief en dit zouden zij modelleeren naar hun aard en vermogen. Daaruit ontstonden de talrijke zandbanken en de even talrijke geulen op de Vlaamsche kust en in de Theemsmonding.

D. R.

(Overgenomen uit „De Blauwvoet", Jaarg. 18, nr. 7).